

Thiện Ác

Đời Trần, Minh-tông Thượng-hoàng bàn đến các nhân vật bản triều với các hoàng tử, Uy-túc-vương Văn Bích tâu rằng:

“Phàm bàn đến nhân vật để dạy các hoàng tử chỉ nên bàn đến người thiện, còn người ác hãy bỏ không bàn đến sợ rằng hoàng tử nghe được bắt chước chằng?”

Thượng-hoàng nói:

“Người thiện người ác đều phải nêu ra cả, không thể bỏ riêng bên nào được. Con ta quả là người hiền ư, thì nghe thấy điều thiện tất phải bắt chước theo, nghe thấy điều ác tất phải ghét mà tránh xa, thiện hay ác đều có thể làm gương để noi theo hay tránh xa được cả. Con ta quả là hư hỏng chằng? Thì đợi gì thấy kẻ khác mà sau mới làm điều ác? Như Thái Khang nhà Hạ hư hỏng, là bởi các vua trước chơi rồi bỏ việc mà Thái Khang bắt chước chằng? Dạng-đế nhà Tùy mồm nói đạo đức như Nghiêu Thuấn, mà đến việc làm lại thành ra bạo ngược như Kiệt Trụ, thế thì nghe thấy điều thiện mà bắt chước đấy ư?”

* **Nhà Hạ (2205 – 1766 trước tây-lịch):** Vua Vũ sáng lập nhà Hạ bên Tàu, đặt ra kỷ cương luân thường, cần kiệm, trị nước lục giúp việc an dân; con là Đế Khải nối nghiệp, theo chính sách của cha. Thái Khang là con Đế Khải, lại ham chơi bời, vô đạo đức.

* **Nhà Tùy:** một triều đại bên Tàu, từ năm 581 đến năm 618 Tây-lịch. Dạng-đế giết cha và anh lên làm vua, xây trường thành cung điện, xa xỉ vô độ.

* **Kiệt:** vua cuối đời nhà Hạ, xa xỉ, ham mê tử sắc, không chăm việc chính trị, bị vua Thang đem quân chư hầu đến đánh, rồi sau bị đày ở Nam sào.

* **Trụ:** vua cuối nhà Thương, bạo ngược, say mê Đắc Kỷ, bị chư hầu đem quân đánh, biết sức mình không cự nổi nên tự thiêu.